

UNIVERZITA KARLOVA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA RIGORÓZNÍ PRÁCE

(uznání původní diplomové práce)

Téma práce: Internetová počítačová kriminalita
Autor: Mgr. Rostislav Hefka
Konzultant: --
Oponent: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.
Rozsah práce: 158 stran vlastního textu (celkem 188 stran včetně obsahu, literatury, abstraktu a dalších náležitostí)
Datum odevzdání práce: 31. 3. 2016 (jako práce diplomové)

1. Aktuálnost (novost) tématu: Autor se ve své diplomové práci, kterou žádá uznat jako rigorózní, zabýval internetovou a počítačovou kriminalitou. Jde nepochybně o téma nadmíru aktuální, a to jednak jde-li o překotný vývoj reálné kriminality páchané prostřednictvím internetu a prostřednictvím počítačů, což umožňuje všeobecný pokrok, který je v této oblasti velmi rychlý a zřetelný (situace před 10 lety byla zcela odlišná, neřku-li před 25 lety), což je ve srovnání s jinými typy kriminality odlišné (např. v porovnání s násilnou, majetkovou či mravnostní kriminalitou, byť i v těchto jiných oblastech dochází k vývoji, a to mnohdy i v důsledku vědecko-technického pokroku ve spojitosti s rozvojem internetu a počítačů). Jednak je téma aktuální i pro poměrně rychlý vývoj právní úpravy, která na nové trendy ve společnosti musí reagovat. V trestním právu jde o to postihovat nejzávažnější společensky škodlivá jednání, což se projevuje i ve formulování nových trestných činů, s jejichž aplikací nejsou zkušenosti. Je též třeba reagovat na mezinárodní úmluvy, k nimž Česká republika přistupuje a které nás zavazují postihovat nezávažnější zásahy do nejvyšších právních statků, a to i prostřednictvím internetu a počítačů. Proto je třeba se tomuto tématu věnovat, jde o téma živé a aktuální, tedy vhodné ke zpracování i v diplomové či rigorózní práci.

2. Náročnost tématu na:

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti z oboru trestního práva hmotného i procesního, ale též z dalších právních oborů, především z práva ústavního, správního, soukromého (občanského, autorského, práv k nehmotným statkům – např. ochranným známkám apod.), ale též z oboru kriminologie, kriminalistika a dalších doprovodných věd kriminálních, byly však potřeba i znalosti technického rázu,
- vstupní údaje a jejich zpracování – autor se měl zabývat současnou právní úpravou, aplikační praxí, novými jevy v prostředí internetu, možnostmi zneužití počítačů k trestné činnosti, měl zohlednit současnou i dřívější judikaturu, příp. provést srovnání historické či mezinárodní, v tomto směru autor vyhledal velké množství zdrojů, ukázek trestné činnosti, zejména jde-li o porušování autorského práva,
- použité metody – odpovídají tématu, bylo zapotřebí provést analýzu současného stavu, případně provést srovnání historické či mezinárodní, vhodné bylo uvést též úvahy de lege ferenda.

3. Kritéria hodnocení práce:

- **Logická stavba práce:** Autor rozdělil práci poněkud nestandardně do 10 číslovaných částí, k nimž přiřadil nečíslovaný úvod a obsah, nicméně závěr je v číslované kapitole 8., v 9. následuje seznam zkratk a v 10. „zdroje“, pak uvádí nečíslované části příloh, resumé, anglického abstraktu a klíčových slov. Takové pojetí je velmi neobvyklé, poněkud chaotické v tom, jaké pasáže čísluje a jaké nikoli (proč číslem označuje závěr, proč tedy nikoli i úvod, který by měl být na stejné úrovni, proč seznam zkratk, „zdroje“?). Reálně je práce obsažena v kapitolách 1. až 7., jejich pojetí i řazení se zdá být logické. Autor nejprve vymezil základní pojmy, s nimiž posléze pracoval. Následně ve druhé kapitole vytypoval nejzávažnější škodlivá jednání v kyberprostoru, nepostupoval přitom z pohledu recentní právní úpravy, jak je v jiných kandidátských pracích obvyklé, což se mu zřejmě právě v tak progresivní oblasti, jakou je počítačová a internetová kriminalita, nejevilo vhodné. Kriminologický (a trestně politický) přístup lze ocenit, autor následně sám prováděl právní kvalifikaci společensky škodlivých a nebezpečných jednání, čímž do určité míry současně testoval aktuální právní úpravu, z čehož pak též rezultovaly i úvahy de lege ferenda, není-li stávající úprava adekvátní (nutno ale přiznat, že nejde v těchto pasážích o rozbor nijak zevrubný, často chybí argumentace pro naplnění konkrétních znaků té či oné skutkové podstaty, spíše jde o konstatování, že něco trestným činem je, než by šlo o určení příslušných znaků a jejich zdůvodnění). Jádrem práce je zřejmě kapitola třetí, v níž diplomant (rigorozant) pojednává o porušování autorských práv v prostředí internetu, k čemuž analyzuje stávající nejen trestněprávní úpravu (podkapitola 3.). Pozornost věnuje celé řadě reálných jevů v podkapitole 4. až 6., poněkud neorganicky pojednání o určení výše škody rozděluje do podkapitoly 1. a 7. Na uvedenou třetí kapitolu navazuje ukázkou konkrétních příkladů v praxi v kapitole 4., následuje kapitola pátá s kriminalistickým zaměřením, prevenci věnoval kapitole šestou. Pojednání uzavřel vlastními návrhy de lege ferenda. Až na některé (spíše drobné) výhrady tak lze považovat strukturu práce za zdařilou.
- **Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací:** Přehled použité literatury na rigorózní práci není nijak obsáhlý, což je sice na jednu stranu dáno určitou novostí tématu a určitého nedostatkem pramenů, na druhou stranu přehled není ani zdaleka vyčerpávající. Předně v práci na trestněprávní téma by měly být základním pramenem poznání současné učebnice a komentáře, a to všechny vzájemně si konkurující. V tomto ohledu však autor uvádí jen komentáře k trestnímu zákoníku od C. H. Beck a Wolters Kluwer. Zcela tak pomínil dokonce i základní literaturu pro obor trestní právo předepsanou katedrou trestního práva na PFUK (neuvedl učebnice od Leges, Wolters Kluwer, C. H. Beck, neuvedl ani další komentáře, jako např. Vantuchův, Jelínkův, Fenykův a další). Neuváděl ani učebnice kriminologie, kriminalistiky, ač otázky v těchto oborech zpracovával, podobně neuváděl ani základní literaturu k civilnímu právu, příp. k dalším právním oborům. Ovšem i s výlučným zaměřením na kybernetickou kriminalitu lze nalézt výrazně více prací, než autor do souhrnu literatury zařadil. Především je možno uvést velké množství prací od Polčáka, Smejkal a či Gřivny, jejichž díla (alespoň jde-li o nejvýznamnější monografie) sice zastoupena jsou, ale jen v omezeném množství. Podobně autor nevyhledal sborníky zaměřené na kybernetickou kriminalitu (např. AUC Iuridica z r. 2008, č. 4). Z 31 pramenů (k tomu další 4 články pod bodem 10.5.) je navíc v podstatě 1/3 kandidátských prací (celkem 11), které lze za důvěryhodný pramen připustit spíše jen výjimečně v případě mimořádných kvalit práce přinášejících skutečně originální myšlenky dosud jinde nepublikované, což ovšem zpravidla nebyl daný případ. Dále uvedl autor několik desítek tzv. internetových zdrojů, zpravidla šlo o zprávy o konkrétních kriminálních případech. Ocenit je třeba využívání cizojazyčných zdrojů (anglicky psaných).
- **Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu):** Autor podal pěkný přehled společensky škodlivých jevů v kyberprostoru, uvedl neznalého čtenáře do problematiky, vysvětlil základní fungování internetu, chování jeho uživatelů a s tím spojené škodlivé jevy

v něm, k tomu vysvětlil i více či méně běžně užívanou terminologii, s níž následně pracoval. Poté se zevrubně věnoval problematice porušování autorských práv, kterou rozvedl na několika desítkách stran, neomezil se jen na pojednání o trestněprávní úpravě, pozornost věnoval i soukromoprávní oblasti (jakkoliv v tomto směru šlo již o rozbor notně povrchnější). Pěkná a podrobná je především popisná pasáž o aktuálních způsobech provádění této trestné činnosti, právní analýza za užití konkrétních soudních rozhodnutí se týká např. embedded linků, posouzení P2P sítí. Ocenit je možno i právní kvalifikaci stahování nelegálního obsahu. Návrhy de lege ferenda jsou sice zajímavé, ale bylo by možno s nimi v mnoha ohledech polemizovat (počínaje legislativní technikou, přes jasnost použitých pojmů, chráněný zájem až po vztah k jiným ustanovením). Více prostoru mohlo být věnováno rozboru otázek ryze trestněprávních, především vedle znaků jednotlivých trestných činů otázkám spojených se subsidiaritou trestní represe (v tomto směru je ovšem patrný jiný koncept předloženého díla).

- **Úprava práce (text, grafy, tabulky):** Úprava textu je řádná, úhledná, práce je členěna standardním způsobem. Autor v práci používal i grafy, tabulky či schémata, což práci oživuje.
- **Jazyková a stylistická úroveň:** Autor užívá spisovného jazyka. Hojně spíše než k odbornému vyjadřování inklinuje k jazyku populárně naučnému, dokonce přibližuje i žargon či slang (ba možná i argot), práci to však neubírá na srozumitelnosti, spíše naopak je i díky tomu čtivá (na druhou stranu je třeba přiznat, že nejde ani v tomto ohledu o typickou kandidátskou práci, v některých expresivních vyjádřeních autor přece jen mohl být umírněnější). Přes značnou technickou odbornost je práce psána srozumitelně. Až na výjimky se neobjevují gramatické chyby, jen zřídka se v práci vyskytují stylistické nedostatky.

4. Případné další vyjádření k práci: Autor představil standardní téma pro kandidátské práce. Na díle je znát autorova erudice a znalosti v technické oblasti, o téma se nepochybně zajímá dlouhodobě. Silnou stránkou práce je přiblížení kriminálního prostředí a popis škodlivých jevů v kyberprostoru, slabší stránkou je vyvážené provedení jejich právní analýzy (zde se autor zaměřil velmi podrobně na jeden jev v podobě porušování autorských práv, ostatní zmínil spíše letmo, přičemž rozbor příslušných znaků uvedených trestných činů neprováděl). Práci i přes některé výhrady (shora vyřčené i ty pomínuté) lze doporučit k obhajobě jako práce rigorózní. Z hlediska rozsahu je více než dostačující, ostatní formální nároky též splňuje, výtky obsahové nejsou takového rázu, aby práce nemohla být přijata.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

- *Představte vlastní návrhy de lege ferenda a zdůvodněte potřebu zavedení nových speciálních ustanovení ke stávajícím obecným.*
- *Představte svůj názor na oprávněnost či neoprávněnost stahování tzv. nelegálního obsahu na internetu.*

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Práci doporučují k obhajobě.

V Praze dne 30. srpna 2017

JUDr. Jiří Říha, Ph.D.
oponent